

Remissvar 18Li12693, Förslag till föreskrifter och allmänna råd om förbud på viss vadhållning för att motverka manipulation av resultat inom sport samt rapportering av registrerad misstänkt manipulation

BOS ber inledningsvis att få tacka för en inkluderande process i framtagandet av förslag till nya föreskrifter. Vi sätter stort värde på att spelmarknadens aktörer har bjudits in under framtagandet av förslagen, framför allt genom de referensgruppsmöten som vi kallats till.

Vi vänder oss dock emot den korta remisstiden på endast fyra veckor. De föreslagna föreskrifterna påverkar en internationell spelmarknad. Innan några slutsatser kan dras måste tillräckligt med tid för översättning och analys avsättas. Vi anser inte att branschen har fått tillräckligt med tid för att fullt ut kunna analysera och respondera på förslagen.

BOS allmänna hållning till vadslagningsrestriktioner

BOS allmänna hållning till eventuella restriktioner i vilka typer av vad som bör tillåtas inom licenssystemet är att alla slags restriktioner dessvärre främjar matchfixning. Begränsningar av vad svensklicensierade spelbolag får erbjuda sina kunder försvårar ett effektivt och framgångsrikt arbete mot matchfixning.

Det innebär inte att vi är motståndare till alla slags restriktioner. Vi menar att vadslagning på minderåriga inte bör vara tillåtet. Inte heller bör händelser eller evenemang som kan uppfattas som stötande eller ur allmän synpunkt uppfattas som olämpliga vara tillåtna. Att dessa typer av vad inte bör vara tillåtna är emellertid inte hänförligt till åtgärder för effektiva och framgångsrika insatser mot matchfixning.

Låt oss exemplifiera detta med den långtgående förbuds föreskriften angående vadslagning i sportevenemang där den övervägande delen av deltagarna är under 18 år. En sådan reglering för en enskild spelmarknad som Sveriges försätter spelbolaget i ett monitoreringsansvar som i praktiken omöjliggör vadslagning långt bortom 18-årsgränsen. Vadslagningen är ofta gjord långt före matchstart, långt innan lag-

uppställningen har beslutats och än mindre presenterats till allmänhet och spelbolag. Att kräva av spelbolaget att detta ska leva upp till att den övervägande delen av deltagarna aldrig understiger 18 år innebär att spelbolaget tvingas använda sig av en säkerhetsmarginal på uppskattningsvis 23 år.

Den reglering som då är till för att skydda minderåriga från att bli spelobjekt p.g.a. deras utsatthet innebär att just dessa grupper helt utlämnas till vadslagning på den grå och svarta spelmarknaden. Vi befärar att detta kommer att få allvarliga konsekvenser för upprätthållandet av sportens integritet.

Licensierade spelbolags övervakning

Svensklicensierade spelbolag registrerar och övervakar de vad som kanaliseras in till bolagen. Eftersom en noggrann identitetsprövning sker när ett spelkonto sätts upp och därefter en kontinuerlig monitorering sker av bl.a. inloggningar, uttag, insättningar och placerade vad är kontrollen god över spelkundens beteende. Inga kontanter förekommer hos onlinespelbolag, inget anonymt spel är tillåtet, allt loggas. Vadslagning på individuella moment och lägre divisioner har strikta begränsningar för maximala insatser. Avvikande spelmonster detekteras och undersöks, även konkurrenter emellan via det internationella samarbetsorganet mot matchfixning IBIA (International Betting Integrity Association). Rättsvårdande myndigheter underrättas vid misstanke om brott.

Licensierade spelbolag är som bekant brottsoffer när sportresultat manipuleras, varför dessa har varje skäl att förebygga och motverka matchfixning.

De licensierade spelbolagen sitter på unik data som är av mycket stor vikt för rättsvårdande myndigheter i deras brottsbekämpande verksamhet. Att utestänga de licensierade spelbolagen från den vadslagning som sker är detsamma som att göra sig blind i kampen mot matchfixning.

GDPR och delning av data

Inget spelbolag kan enskilt ha en samlad bild av misstänkt spelmanipulation. Det är därför paraplyorganisationer som IBIA fyller en sådan viktig funktion. Ett spelbolag med svensk licens som inte ansluter sig till IBIA eller någon motsvarande organisation tar inte fullt ut sitt ansvar i arbetet mot matchfixning. Vi menar därför att lagstiftaren och Spelinspektionen bör överväga om anslutning till en sådan övervakande organisation bör vara obligatorisk för erhållande av svensk spellicens för sportspel. Alternativt ett striktare regelverk för licenshavare som saknar sådant medlemskap.

Utöver medlemskap i internationell spelövervakande organisation menar vi att Spelinspektionen bör inrätta en operativ matchfixningsavdelning, med mandat att stoppa

enskilda matcher i Sverige som misstänks för manipulation. Idag finns ett matchfixningsråd under ledning av Spelinspektionen, som samlar externa aktörer, men som saknar exekutiva mandat. Detta råd fyller en viktig funktion, men av ett annat slag. Vi menar att myndigheten därutöver behöver upprätta en egen tjänstemannalett avdelning av ovan nämnd utformning.

Vad gäller delning av data i brottsbekämpande syfte är det också viktigt att svenska myndigheter agerar tillsammans med spelindustrin och idrottsrörelsen så att GDPR-hinder för detta kan bemästras. Idag råder stor osäkerhet kring vilken data som kan delas mellan spelbolag, idrottsrörelse och rättsvårdande myndigheter. Det gagnar matchfixarna.

Kanalisering

Om spelobjekt som det råder en efterfrågan på förbjuds på den svensklicensierade spelmarknaden innebär det inte att den vadslagningen upphör. Det innebär att den i så fall flyttar någon annanstans. Det finns en uppsjö spelbolag som saknar svensk licens som gärna tar emot dessa vad.

Redan idag uppskattas exempelvis omkring 70 procent av omsättningen på en match i Superettan äga rum i Asien.* Det är rimligt att anta att omsättningen i såväl den högre fotbollsdivisionen som i lägre divisioner också har en mycket hög andel omsättning utanför det svenska licenssystemet, liksom vadslagning i andra sporter.

BOS har svårt att se poängen med att medvetet flytta över ännu mer av omsättningen utanför det svenska licenssystemet, vilket ju blir effekten av att förbjuda vadslagningsobjekt inom licenssystemet. Vi har svårt att se att detta på något sätt skulle kunna främja arbetet mot matchfixning. Därtill bör det påpekas att en sådan överflyttning även innebär förlorade skatteintäkter samt förlorade intäkter för svensklicensierade spelbolag. Om inte det svenska licenssystemet klarar av att attrahera spelkunderna i tillräcklig utsträckning hotas själva grunden för spelregleringen. Få spelbolag kommer att ansöka om licens på en marknad där spelkunderna inte befinner sig.

Redan idag är den svenska kanaliseringsgraden, d.v.s. andelen svenska spelkonsumenter som spelar inom respektive utanför det svenska licenssystemet, satt under stor press. Spelinspektionen skattar vid sin senaste mätning att kanaliseringsgraden uppgår till mellan 85-87 procent. Det ska jämföras med regeringens uppsatta mål för en långsiktigt hållbar spelmarknad: 90 procent.

Tack vare att Spelinspektionen genomförde två kanaliseringsmätningar under 2019 kan man dessutom skönja, låt vara med försiktighet av dragna slutsatser eftersom

* <https://www.dn.se/sport/fotboll/snittspelet-pa-en-superettanmatch-35-miljoner-70-procent-satsas-i-asien/>

mätningarna ännu så länge inte är fler, en oroande trend. Det hänger samman med att den allra första mätningen uppvisade en högre kanalisering: 91 procent. Med reservation för att fler mätningar behövs för att kunna fastslå ett oomkullrunkeligt faktum synes kanaliseringstrenden vara avtagande. Allvaret i att mer än var tionde spelkrona läcker ut ur systemet kan inte betonas nog, bl.a. i matchfixningshänseende.

Det är också värt att poängtera att kanaliseringen om 85-87 procent avser hela den konkurrensutsatta spelmarknaden. På den spelmarknaden utgör spel på hästar en betydande andel av den totala marknaden. Eftersom spel på hästar närmast utgör ett de facto-monopol via spelbolaget ATG är det rimligt att anta att kanaliseringsgraden inom spelvertikalen spel på hästar är mycket hög. Den ligger troligen få procent-enheter under 100 procent.

I konsekvens med detta ligger andra spelvertikaler sannolikt väsentligt under estimatet 85-87 procent, däribland sportvadslagning. Att i detta läge föreslå restriktioner som ytterligare minskar de svensklicensierade spelbolagens möjligheter att attrahera och behålla kunder framstår som olämpligt.

Förslagen saknar faktaunderlag

Spelinspektionen uttrycker förhoppningar om att de föreslagna föreskrifterna ska råda bot på matchfixning men uppvisar svaga belägg för dessa påståenden. Överlag är Spelinspektionens argumentation besvärande mager på faktabaserade underlag. Istället synes en mer allmänt hållen tro på att förbud motverkar matchfixning utgöra bottenplatta för myndighetens slutsatser.

I så fall bör frågan ställas varför Spelinspektionen låter sig nöjas med de föreslagna restriktionerna. Om man på allvar tror att förbud motverkar matchfixning, och att detta är det allt överordnade syftet med föreskrifterna, är det i logikens namn svårt att hitta motiv som talar emot några förbud över huvud taget.

Spel på enskilda matchmoment

Spel på enskilda matchmoment (hur många mål gör X, kommer X att dra på sig en straffspark etc.) utgör en växande andel av sportspel. Spelkunderna uppskattar den mångsidighet som vadslagning av den här typen erbjuder. BOS är på det klara med att Spelinspektionen inte föreslår förbud av samtliga enskilda matchmoment, men vi saknar presenterade belägg från Spelinspektionen för att de föreslagna förbuden kommer att ha önskad effekt. Eller i brist på en sådan faktabaserad slutsats åtminstone en etisk argumentation till varför dessa vad inte bör vara tillåtna.

Utifrån ett etiskt förhållningssätt vill BOS betona att det saknas grund för att förbjuda vad på exempelvis vilka spelare som kommer att få gula respektive röda kort och vilka spelare som kommer att dra på sig straffsparkar. Dessa händelser bryter inte mot idrottens idé. Tvärtom är händelser som dessa en del av det som förväntas inträffa under en vanlig match.

Följdverkningar på breda spelprodukter

Det ska noteras att de föreslagna restriktionerna inte utgör lejonparten av den svenska vadslagningsmarknaden. Alltjämt är spel på slutresultatet av en match den största vadslagningsprodukten. Det kan därför verka bestickande med restriktioner som synes ha en liten inverkan på den tidigare beskrivna kanaliseringen till det svenska licenssystemet. Ett sådant resonemang missar emellertid två viktiga omständigheter.

För det första är varje procentenhet i kanalisering som går förlorad en förlust som licenssystemet inte har råd med. Även nischprodukter som gula och röda kort, straffsparkar och hörnor bidrar positivt till kanaliseringen.

För det andra kommer ett behov av att söka sig till den olicensierade spelmarknaden för dessa nischprodukter att ge negativa följdverkningar. Den spelare som söker sig till olicensierade spelbolag efter i Sverige otillåtna nischprodukter kommer hos dessa bolag finna att de erbjuder en komplett sportbok, alltså även de vadslagningsprodukter som fortfarande är tillåtna i Sverige. Eftersom dessa bolag inte betalar svensk spelskatt är återbetalningsprocenten (d.v.s. priset på spelprodukten) ofta mycket konkurrenskraftigt. Därtill kan de bolagen erbjuda de omvitnat populära lojalitetsbonusar som svensklicensierade spelbolag är förhindrade av spelregleringen att erbjuda. Över huvud taget är i Sverige olicensierade spelbolag förstås obundna att efterleva några av de konsumentskydds- och allmänna regler och föreskrifter som gäller för svensklicensierade spelbolag.

Att enbart låta i Sverige olicensierade spelbolag erbjuda populära nischprodukter är att bjuda in dessa bolag till att även ta över stora delar av den i Sverige tillåtna spelmarknaden.

Spelbolag utan svensk licens

Det ska också framhållas att de i Sverige olicensierade spelbolagen tvärtom mot vad som stundom förs fram i den spelpolitiska debatten ofta är precis lika angelägna som de bolag som verkar inom licenssystemet att erbjuda en korrekt kundservice, t.ex. snabba och problemfria utbetalningar av spelvinster. En retorik som går ut på att i Sverige olicensierade spelbolag inte har en chans på en reglerad spelmarknad (p.g.a. att kunderna inte kan lita på dem) stämmer inte alltid överens med verkligheten. Detta

alldeles särskilt som i Sverige olicensierade spelbolag som avstår från att använda sig av det svenska språket och svensk valuta men likväl accepterar svenska kunder hittills har ansetts bedriva en legal verksamhet i enlighet med spellagen.

BOS har redan påpekat med exemplet från en fotbollsmatch i Superettan att en övervägande andel av vadslagningen på denna match sker i Asien, inte sällan hos spelbolag med ett förstrött intresse för konsumentskydd och samarbete med svenska myndigheter mot matchfixning.

Det finns fler exempel på varför man kan ifrågasätta de föreslagna förbuds- föreskrifternas påverkan på arbetet mot matchfixning, i det att de påverkar en så liten andel av den vadslagning som äger rum på ett visst spelobjekt.

Utländska spelkonsumenter, däribland spelkunder i andra EU-länder, kan även fortsättningsvis spela på gula och röda kort på svenska sporthändelser, via sina lokalt licensierade spelbolag. Utlandets intresse för svenska sporthändelser är i alla fall stundom stort, bl.a. tack vare att sporten anses som relativt okorrumpad samt att Sverige liksom övriga Norden p.g.a. väderlek har delvis andra spelsäsonger än andra länder. När den utländska spelaren inte kan spela på sitt eget lands sport p.g.a. att den ligger nere för säsongen kan Sverige med sin matchsäsong framstå som ett attraktivt alternativ.

Vadslagning som äger rum var som helst förutom i Sverige på svenska sporthändelser innebär att spelbolagen inte har någon som helst skyldighet att underrätta och i övrigt samarbeta med svenska myndigheter om misstänkt manipulation av sporthändelser.

Spelfuskbrottet

I samband med den svenska omregleringen av spelmarknaden kriminaliserades manipulation av sporthändelser i Sverige. Det var en välkommen reform.

Som lagen är utformad är det endast vadslagning som ingår i det svenska licenssystemet som faller under den nya brottsrubriceringen spelfuskbrott. I klartext innebär det att manipulation av den vadslagning som Spelinspektionen föreslår i sina föreskrifter i så fall avkriminaliseras. Det vore ett mycket allvarligt tapp i kampen mot matchfixning och organiserad brottslighet.

Guidning och information

BOS vill betona att om Spelinspektionen mot vår inrådan fattar beslut om införande av de föreslagna föreskrifterna kommer behovet av guidning av hur dessa ska tolkas att vara stort. Den första tiden av licenssystem har haft en olycklig utveckling med oklar

regeltolkning som i sin tur har lett till mycket höga sanktionsavgifter. Det råder en osäkerhet bland de internationella spelbolagen om man långsiktigt kan verka på den svenska spelmarknaden, och något licensierat spelbolag har redan valt att stänga ned sin svenska sportbok, p.g.a. regulatorisk osäkerhet. Det kan inte sägas vara rimligt att guidningen i normalfallet sker i efterhand genom en sanktionsavgift på flera miljoner kronor. Sådana sanktioner bör användas med återhållsamhet till förmån för en utvecklade dialog med branschen om hur regelverket bör tolkas. Vi förordar f.ö. sanktionsavgifter som baseras på vinstöverskottet, inte bruttoomsättningen, eftersom de förra är pengar som spelbolaget de facto har intjänat.

EU-notifiering

BOS utgår från att föreskrifterna för den händelse Spelinspektionen avser att införa dem först EU-notifieras.

Fördjupad analys av H2 Gambling Capital

Den brittiska analysfirman H2 Gambling Capital har på BOS uppdrag studerat och analyserat effekterna av de föreslagna föreskrifterna. Vi hoppas att det materialet ska kunna tjäna som underlag för beslutsfattande och en faktabaserad diskussion om hur matchfixning bäst bekämpas. Rapporten bifogas detta remissyttrande.

Branschföreningen för Onlinespel
Box 3198
103 63 Stockholm

gustaf.hoffstedt@bos.nu

www.bos.nu